

*Mihai CONSTANTINESCU**

***ANALIZA ANTROPOLOGICĂ A MORMÂNTULUI 7 DIN
NECROPOLA DE LA BARBOȘI, JUD. GALAȚI***

-Rezumat-

Studiul se ocupă de analiza antropologică a scheletului din mormântul 7 al necropolei de la Barboși, jud. Galați, cercetat în 1978 și expus în *lapidarium*-ul Muzeul de Istorie Galați. Este vorba despre un schelet de sex masculin cu o vârstă la deces de 30-35 de ani, o statură de 166,20 cm, unele urme de patologie dentară și o posibilă fractură a peroneului drept. Scheletul a atras în mod deosebit atenția unor istorici care l-au considerat a aparține unuia dintre primii creștini de la Dunărea de Jos.

Cuvinte cheie: Barboși, epoca romană, analiză antropologică, fractură.

**AN ANTHROPOLOGICAL ANALYSIS OF TOMB NO.7 OF THE NECROPOLIS
FROM BARBOȘI, GALAȚI COUNTY**

-Abstract-

The study deals with the anthropological analysis of the skeleton no.7 of the necropolis from Barboși, Galați county, archaeologically investigated in 1978. At present, the skeleton is exhibited at the History Museum of Galați. The skeleton belongs to 30-35 years old male individual, with a stature of 166,20 cm, having traces of dental pathology and a possible fracture of the right fibula. The skeleton was particularly important to some historians that considered him as belonging to one of the first Christians from the Lower Danube.

Keywords: Barboși, Roman period, anthropological analysis, fracture.

*Institutul de Antropologie "Fr. I. Rainer", București (Laboratorul de Osteologie Umană) (mihaic2005@yahoo.com).

Introducere

Scheletul analizat a fost studiat în iarna anului 2008, fiind expus în *lapidarium*-ul Muzeul de Istorie Galați¹ și provine din mormântul 7 al necropolei Barboși, jud. Galați, cercetat în 1978 într-un tumul cu ringuri de piatră. Construcția, inventarul funerar bogat, orientarea scheletului și inscripția de pe fibula descoperită, au dus la interpretarea acestei descoperiri drept rămășițe ale unui „*fruntaș autohton romanizat, (care) făcea parte dintr-o familie în curs de creștinare*”, decedat cândva în ultimul sfert al secolului al III-lea p. Chr.²

Materiale și metode

Starea de conservare (care estimează procentul în care oasele au fost afectate de agenții naturali din sol, gradul de erodare și exfoliere al suprafeței oaselor) a fost înregistrată utilizând patru scoruri standard (0= osul nu este prezent pentru observație; 1= conservare precară, peste 75% din suprafața osului este afectată; 2= conservare bună, între 50-75% din suprafața osului este afectată; 3= conservare foarte bună, sub 25% din suprafața osului este afectată)³.

Starea de reprezentare (care înregistrează procentul în care segmentele componente ale oaselor sunt păstrate) și a fost înregistrată utilizând patru scoruri standard (0= osul nu este prezent pentru observație; 1= sub 50%; 2= între 50-75%; 3= peste 75%)⁴.

Au fost descrise **transformările taphonomice** suferite de schelet după decesul individului (distrugerea oaselor datorată acțiunii animalelor, plantelor și a activităților umane intenționate sau neintenționate din trecut sau prezent)⁵.

¹ Scheletul este inventariat cu nr. 22395 în cadrul colecțiilor Muzeului de Istorie Galați.

² S. Sanie, *Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei (sec. II î.e.n-III e.n.)*, Iași, 1981, p. 83-84.

³ B. Connell, P. Rauxloh, *A rapid method for recording human skeletal data*, <http://www.museumoflondon.org.uk/NR/rdonlyres/61CC101E-B351-451B-857B-7A4479E78CC7/0/RapidMethodRecordingManual.pdf>, p. 2; B. Connell, *Preservation and archaeological data*. În: N. Powers (ed.), *Human osteology method statement*, Museum of London, Published online March 2008, p. 9.

⁴ R.H. Steckel, C.S. Larsen, P.W. Sciulli, P.L. Walker, *The Global History of Health Project data collection codebook*. Unpublished manuscript. Available at: http://global.sbs.ohio-state.edu/new_docs/Codebook-01-24-11-em.pdf, p. 19.

⁵ A.L. Stodder, *Taphonomy and the nature of archaeological assemblages*. În: M.A. Katzenberg, S.R. Saunders (eds.), *Biological anthropology of the human skeleton*, second edition, 2008, p. 71-114.

Pentru **determinarea sexului** am utilizat caracterele craniene⁶ post-craniene⁷, cât și urmele de parturiție⁸.

Pentru **estimarea vârstei** s-a utilizat gradul de sinostoza al epifizelor⁹, gradul de sinostoza al suturilor craniene¹⁰, evoluția capetelor sternale ale coastelor¹¹, evoluția simfizelor pubice¹² și evoluția suprafețelor auriculare¹³.

Identificare și descrierea patologiei osoase s-a realizat pe baza volumului lui Ortner¹⁴, fiind înregistrată patologia dentară, (carii, abcese, pierderea dinților ante-mortem) și hypoplasia emailului¹⁵, resorbția osului alveolar, tartrul și localizarea cariilor¹⁶. Au fost înregistrate porozitățile craniene (*cribra orbitalia* și *cribra cranii*)¹⁷, osteoperiostita pentru oasele lungi¹⁸ și urmele de osteoartroză¹⁹.

Datele metrice au fost prelevate după metodele lui Martin²⁰ și Buikstra, Uberlaker²¹. **Statura** a fost calculată prin metoda lui Breitinger²².

Mormântul 07/1978

Scheletul se află într-o stare bună de conservare, cu puține distrugereri moderne, mai ales ale extremităților oaselor, datorate mediului în care a fost

⁶ J.E. Buikstra, D.H. Uberlaker, *Standards for data collection from human skeletal remains*, Arkansas Archaeological Survey Research Series 44, Fayetteville, 1994, pp. 19-21.

⁷ R.H. Steckel *et alii*, *op. cit.*, pp. 19-24.

⁸ *Ibidem*, p. 25, fig. 23.

⁹ N. Powers, *op.cit.*, p. 13-14, table 3; J.E. Buikstra, D.H. Uberlaker, *op. cit.*, pp. 41-44, fig. 20.

¹⁰ T.D. White, M.T. Black, P.A. Folkens, *Human osteology. Third edition*, Academic Press, 2012, pp. 391-393, fig. 18.7-8.

¹¹ S.R. Loth, M.Y. Ișcan, *Morphological assessment of age in the adult: the thoracic region*. În: M.Y. Ișcan (ed.), *Age Markers in the Human Skeleton*, Springfield, 1989, pp. 106-118.

¹² T.D. White, P.A. Folkens, *The human bone manual*, Elsevier Academic Press, 2005, pp. 374-379, fig. 19.8.

¹³ *Ibidem*, pp. 380-383, fig. 19.9.

¹⁴ D.J. Ortner, *Identification of pathological conditions in human skeletal remains*, second edition, San Diego, 2003.

¹⁵ R.H. Steckel *et alii*, *op. cit.*, pp. 15-16, fig. 10.

¹⁶ D.R. Brothwell, *Digging up bones. The excavation, treatment and study of human skeletal remains*, Oxford University Press, third edition, 1981, p. 155, fig. 6.12, 14.

¹⁷ R.H. Steckel *et alii*, *op. cit.*, p. 12-14, fig. 8-9.

¹⁸ *Ibidem*, pp. 30-31, fig. 26.

¹⁹ *Ibidem*, pp. 31-33, fig. 27-29.

²⁰ G. Bräuer, *Osteometrie*. În: R. Knussman, I. Schwidetzky, H. W. Jurgens, G. Ziegelmayer (Hrsg.), *Anthropologie. Handbuch der vergleichenden Biologie des Menschen*, Stuttgart – New York, 1988, Band I, pp. 160-232.

²¹ J.E. Buikstra, D.H. Uberlaker, *op. cit.*, p. 74-84.

²² E. Breitinger, *Zur Berechnung der Körperhöhe aus den langen Gliedmaßenknochen*, „Anthropologischer Anzeiger” 14, 1937, pp. 249-274.

depozitat. De asemenea, în unele zone (craniu și epifizele oaselor lungi), suprafața oaselor a fost exfoliată, tot datorită mediului de depozitare.

Craniul a fost restaurat în totalitate, lipsind doar părți din occipital, arcurile zigomatice, iar temporalele nu au fost lipite foarte bine de parietale.

Omoplații au lipsuri moderne la nivelul corpurilor, la dreptul și la nivelul cavității glenoide. Coloana vertebrală este bine păstrată cu excepția ultimelor 2 vertebre sacrale, distruse modern. Oasele membrilor inferioare deși complete, au unele lipsuri la nivelul epifizelor distale ale femurelor și proximale ale tibiilor (vezi măsurătorile în **Tab. 2-3**).

Determinarea sexului și vârstei

Sexul este masculin, vârsta fiind estimată la 30-35 de ani.

Patologie

Pe maxilar se observă linii de hipoplasie pe canini și incisivi, linii care nu se observă la cei mandibulari. Pe suprafața interproximală a molarilor 2 maxilari, sunt vizibile carii interproximale de dimensiuni medii, toți dinții având depuneri medii de tartru, fără resorbție alveolară (**Tab. 1**).

În treimea distală a diafizei peroneului drept se observă exostoze și o deformare a osului, în zona de inserție a ligamentului interesos, dispusă oblic pe diafiză, posibil rezultat al unei fracturi vindecate sau unei afecțiuni a ligamentului (**Fig. 1**).

Articulațiile păstrate prezintă ușoare urme de osteoartroză.

În partea anterioară a mandibulei și maxilarului se observă urme de pigmenți verzi de la un obiect de metal.

Statura calculată pe baza lungimii maxime a femurului stâng este de $166,20 \pm 4,8$ cm.

Observații

Statura scheletului este mai redusă dar apropiată de valorile medii determinate pentru scheletele de sex masculin de la *Histria* ($167,35 \pm 4,8$ cm), *Callatis* ($167,66 \pm 4,8$ cm) și (L)*Ibida* ($167,89 \pm 4,8$ cm), recalculate prin metoda lui Breitinger după Soficaru²³. De asemenea, patologia dentară și urmele de artroză sunt asemănătoare (pentru scheletele cu vârste de deces apropiate de cele ale scheletului analizat), cu datele obținute pentru necropolele romano-bizantine din Dobrogea²⁴.

²³ A. Soficaru, *Populația provinciei Scythia în perioada romano-bizantină*, Iași, 2011, pp. 184-186, tab. 20-21.

²⁴ *Ibidem*, pp. 193-203.

Mormânt	Dinți						
	PDPE	DEP	DPC	DPPAM	NA	Resorbție	Tartru
M 07	32	32	2	0	0	0	2

Tabel 1. Dentiție

(PDPE= poziții de dinți erupți permanenți; DEP= dinți erupți permanenți; DPC= dinți permanenți cariați; DPPAM= dinți permanenți pierduți ante-mortem; NA= număr abcese).

Nr. mormânt	M 02	Nr. mormânt	M 02
Sex	♂	Sex	♂
1. Lung. max. (g-op)	168	52. Înălț. orbită (stg.)	37
3. Lung. calotei (g-l)	165	54. Lăț. nas	23
5. Lung. bazei (n-ba)	97	55. Înălț. nas (n-ns)	55
7. Lung. foramen (ba-o)	37	61. Lăț. maxilare (ekm-ekm)	67
8. Lăț. max (eu-eu)	154	69. Înălț. simfiză (id-gn)	29,19
9. Lăț. min. frunte (ft-ft)	96	71a. Lăț. min. ram vert. (dr.)	65
17. Înălț. craniu (ba-b)	144	71a. Lăț. min. ram vert. (stg.)	65
29. Coarda frontală (n-b)	111	79. Unghi mandibular	133
30. Coarda parietală (b-l)	109	I. 1. I. cranian orizontal (8:1)	91,67
31. Coarda occipitală (l-o)	102	I. 2. I. vertico-long. (17:1)	85,71
40. Lung. feței (ba-pr)	81	I. 3. I. vertico-transv. (17:8)	93,51
43. Lăț. sup. față (fmt-fmt)	101	I. 13. I. fronto-par. transv. (9:8)	62,34
48. Înălț. sup. față (n-pr)	73,5	I. 42. I. orbital (52:51) (dr.)	94,03
51. Lăț. orbită (mf-ek) (dr.)	39,35	I. 42. I. orbital (52:51) (stg.)	93,34
51. Lăț. orbită (mf-ek)(stg.)	39,64	I. 48. I. nazal (54:55)	41,82
52. Înălț. orbită (dr.)	37	I. 60. I. gnatic (40:5)	83,51

Tabel 2. Măsurători ale scheletului cranian.

Dimensiuni și indici			Dimensiuni și indici			Dimensiuni și indici		
	dr.	stg.		dr.	stg.		dr.	stg.
<i>Claviculă</i>			5. Diam. sag.	12	12	6:7. I. secț. mijl. (pilastric)	105,55	101,81
1. Lung. max.	14,4	14,4	5(6). Lăț. epif. dist.	32	31	10:9. I. secț. sup. (platimeric)	78,68	77,77
4. Diam. vert.	12,5	13	5:4. I. secț. diaf.	75	80	Patella		
5. Diam. sag.	12	11,5	Ulna			1. Înălț. max.	41	41
4:5. I. secț.	104,16	113,04	1. Lung. max.	255	254	2. Lăț. maximă	45	45
Omoplat			3. Perim. minim	35	35	3. Gros. max.	20	20
12. Lung. cav. glen.	-	38,5	11. Diam. dorso-volar	15	15	1:2. I. înăl.-lăț	109,75	109,75
13. Lăț. cav. glen.	29,5	28,5	12. Diam. transv.	16	16	Tibie		
13:12. I. cav. glen.	-	74,02	11:12. I. secțiune	93,75	93,75	1a. Lung. medială	354	357
Humerus			Sacrum			3. Lăț. epif. prox.	-	72
1. Lung. max.	311	309	5. Lăț. sacrală	124		6. Lăț. epifizei distale	46,5	49,5
4. Lăț. epif. inf.	64	64	Femur			8. Diam. sagital la mijloc	27,5	28
5. Diam. max. la mij.	23	23	1. Lung. max.	434	437	8a. Diam. sag. la for. nutr.	30,1	32
6. D. min. la mij.	19,5	20	2. Lung. poziție naturală	429	433	9. Diam. transv. la mijloc	23	23
9. D. transv. max. cap.	41	-	6. Diam. sagit. mijl.	28,5	28	9a. Diam. transv. la for. nutr.	24	23
10. D. sag. max. cap.	46	45	7. Diam. transv. mijl.	27	27,5	9:8. I. secțiunii diafizei	83,63	82,14
6:5. I. secț. diaf.	84,78	86,95	8. Perim. mijl.	87	87	9a:8a. I. cnemic	79,73	71,87
9:10. I. secț. cap	89,13	-	9. Diam. transv. subtroh.	30,5	31,5	Peroneu		
Radius			10. Diam. sagit. subtroh.	24	24,5	1. Lung. max.	338	332
1. Lung. max.	234	232	18. D. vert. cap.	47	46	3. Diam. min. la mijl.	13	13
4. Diam. transv.	16	15	19. Diam. transv. cap	46	45,6			

Tabel 3. Măsurători ale scheletului post-cranian.

Figura 1. Treimea distală a peroneului drept cu urme probabil ale unei fracturi (fără scară).